

Ustawy zasadnicze Państwa i Kraju.

I. Manifest cesarski.

Do Moich Ludów!

Kiedym na tron Przodków Moich wstąpił, Monarchia wydana była na łup gwałtownym wstrząśnieniom.

Po walkach bardzo bolesnych dla Moich ojcowskich uczuć, zaszła w Moich krajach, jak prawie wszędzie we wszystkich gwałtownie wstrząśniętych ziemiach stałego ładu Europy, potrzeba przedewszystkiem ściślejszego ześrodkowania władzy rządowej. Wymagało tego dobro publiczne i bezpieczeństwo większej części spokojnych mieszkańców Monarchii; — wzburzone namietności i bolesne wspomnienia najświeższej przeszłości nie dopuszczały swobodnego ruchu żywiołów, niedawno jeszcze bój nieprzyjacielski z sobą wiodących.

Chciałem powziąć wiadomość o życzeniach i potrzebach różnych krajów Monarchii, i z tego powodu patentem Moim z dnia 5. Marca r. b. ustanowiłem i powołałem Moje zwiększoną Radę Państwa.

Zważywszy przedłożone Mi przez nią przedstawienia, spowodowany się być widziałem wydać i ogłosić na dniu dzisiejszym dyplom dotyczący się zarówno prawno-politycznego ukształtowania Monarchii, tudzież praw i stanowiska poszczególnych królestw i krajów, jako też ponownego zabezpieczenia, ustalenia i reprezentowania związku prawno-politycznego ogółu Monarchii.

Wypełniam Mój obowiązek Monarszy, wiążąc tym sposobem pojednawczo wspomnienia, prawne pojęcia i prawne wymagania Moich krajów i ludów z rzeczywistemi potrzebami Mojej Monarchii, a pomyślny rozwój i wzmocnienie instytucyj przezemnie nadanych albo też napowrót do życia powołanych, powierzając z zupełną spokojnością dojrzałej roztropności i patryotycznej gorliwości Moich ludów. Mam nadzieję, że zakwitną obfitęm błogosławieństwem pod opieką i łaską Wszechmocnego, w którego rękę spoczywają losy ziążat i ludów, i który nieodmówi błogosławieństwa swego głęboko i sumiennie rzetelnęj ojcowskiej pieczołowitości Mojej.

Wiedeń dnia 20. Października 1860.

Franciszek Józef m. p.

II. Dyplom cesarski

względem uregulowania wewnętrznych stosunków Monarchii.

My Franciszek Józef Piérwszy,
z Bożej łaski Cesarz Austrii; Król Węgier i Czech, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Krocacyi, Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiążę Austrii; Wielki Xiążę Toskany i Krakowa i t. d. i t. d.

Podajemy niniejszém do wiadomości każdemu:

Kiedy Nasi Przodkowie świętej pamięci usiłowali w mądrej troskliwości zaprowadzić w Naszym najdostojniejszym Domu pewną formę następstwa, przyszedł do skutku uchwalony stanowczo i niezmiennie przez Jego c. k. Apostolską Mość s. p. Cesarza Karola VI. na dniu 19. Kwietnia 1713. regulamin sukcesyi w znanéj pod nazwą sankcyi pragmatycznej, i za przyzwoleniem prawowitych Stanów Naszych rozmaitych królestw i krajów istniejącej w prawomocności kardynalnej ustawie Państwa i Dworu.

Oparta na niezachwianej prawnej podstawie stałego regulaminu sukcesyi, jak również na zjednoczonej z prawami i swobodami wywymienionych królestw i krajów całości i niepodzielności ich rozmaitych części, zdołała Monarchya austriacka, wzrosłszy odtąd w objętość i siły na mocy traktatów politycznych i internacyjnych, pokonywać zwycięzko godzące na siebie niebezpieczeństwo i zamachy, wspierana i utrzymywana wiernością, poświęceniem i walecznością swoich ludów.

Dla dobra Naszego Domu i Naszych poddanych poczytujemy Sobie za obowiązek Monarszy, utrzymać potęgę Monarchyi austriackiej i nadać jej gwarancje bezpieczeństwa w orzeczonych jasno i dokładnie stosunkach prawnych i w zgodném współdziałaniu wszystkich żywiołów. Te zaś gwarancje podać mogą w całej objętości takie tylko instytucye i stosunki prawne, które odpowiadają zarówno historycznej świadomości prawa i istniejącej różnicy Naszych królestw i krajów, jako też wymaganiom ich jedności i nierozłącznego silnego związku.

Zważywszy, że żywioły wspólnych organicznych instytucyj i zgodnego współdziałania rozszerzone i wzmocnione zostały równością Naszych poddanych w obec prawa, zagwarantowaną wszystkim wolnością wyznania religijnego, niezawisłą od stanu i urodzenia zdolnością do urzędów, i ciężącym na wszystkich wspólnie i zarówno obowiązkiem służby wojskowej i płacenia podatków, jako też uchyleniem poddaństwa i zniesieniem wewnętrznych linii celnych w Naszej Monarchii; — zważywszy nadto, że przy koncentracji władzy Państwa we wszystkich krajach stałego ładu europejskiego stało się nieodzownie potrzebném dla bezpieczeństwa Naszej Monarchyi i pomyślności jej pojedynczych krajów, wspólne załatwianie najwyższych spraw Państwa, uznaliśmy za rzecz słuszną dla wyrównania różnic, jakie istniały dawniej między Naszemi królestwami i krajami, jako też dla stosownego uregulowania udziału Naszych poddanych w prawodawstwie i administracji, uchwalić i rozporządzić na podstawie sankcyi pragmatycznej i na mocy przysługującej Nam

najwyższej władzy, co następuje, jako stałą i nieodwołalną zasadniczą ustawę Państwa, która zarówno Nam, jak i prawnym następcom Naszym w rządzie służyć ma za prawidło postanowienia:

I. Prawo, wydawać, zmieniać i znosić ustawy, wykonywać będziemy My i Nasi następcy tylko za współdziałaniem zgromadzonych prawnie Sejmów krajowych, a właściwie Rady Państwa, do której Sejmy krajowe wysyłać mają ustanowioną przez Nas liczbę członków.

II. Wszelkie przedmioty prawodawstwa, które odnoszą się do praw, obowiązków i widoków, wspólnych wszystkim Naszym królestwom i krajom, mianowicie prawodawstwo względem monet, pieniędzy i kredytu, w sprawach ceł i handlu, jako też co do zasad banku papierowego, prawodawstwo względem zasad poczty, telegrafów i kolei żelaznych; tudzież co do sposobu i porządku służby wojskowej, będą na przyszłość rozważane w Radzie i z Radą Państwa, i za jej współdziałaniem podług konstytucyi załatwiane, jak również może być nakazane tylko za przyzwoleniem Rady Państwa zaprowadzanie nowych podatków i ciężarów, podwyższenie istniejących podatków i tax, osobliwie podwyższenie ceny soli i zaciąganie nowych pożyczek, stosownie do Naszego postanowienia z 17. Czerwca 1860., tudzież konwersya istniejących długów Państwa i sprzedaż, przemiana lub odłuzenie nieruchomości dóbr Państwa; a nakoniec ma być także uskutecznione za współdziałaniem Rady Państwa, rozpoznawanie i oznaczenie projektu wydatków Państwa na rok następny, jako też rozpoznawanie rachunków Państwa i rezultatów rocznego obrotu finansów.

III. Wszelkie inne przedmioty prawodawstwa, nie zawarte w poprzednich punktach, załatwiane będą według konstytucyi na przynależnych Sejmach krajowych i z niemi, a te w królestwach i krajach należących do korony węgierskiej w duchu ich dawniejszych ustaw, zaś w innych Naszych królestwach i krajach w duchu i stosownie do ich statutów krajowych.

Ponieważ z wyjątkiem krajów korony węgierskiej bywały co do innych krajów Naszych od dawnych już lat wspólnie załatwiane i rozstrzygane także i takie przedmioty prawodawstwa, które nie podlegają wyłącznej kompetencji całej Rady Państwa, tedy zastrzegamy Sobie, kazać załatwiać i takie sprawy z odpowiednim konstytucyi współdziałaniem Rady Państwa przy pomocy Radców Państwa z tych krajów.

Także i wtedy mogą być załatwiane wspólnie takie sprawy, które nie podlegają kompetencji Rady Państwa, jeśli tego pragnął lub żądał przynależny Sejm krajowy.

IV. Ten dyplom cesarski ma być natychmiast złożony w archiwach krajowych Naszych królestw, a w swoim czasie wciągnięty do ustaw krajowych w autentycznej osnowie i w językach krajowych. Nasi następcy mają wydać ten sam dyplom zaraz przy wstąpieniu swoim na tron, opatrzony również cesarskim ich podpisem, pojedynczym królestwom i krajom, gdzie ma być wciągnięty do ustaw krajowych.

W dowód czego położyliśmy Nasz podpis z wyciśnięciem Naszej cesarskiej pieczęci, i nakazaliśmy przechować ten dyplom w archiwum Naszego Domu, Dworu i Państwa.

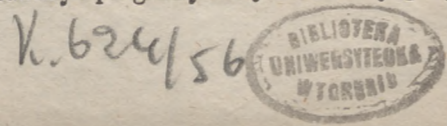
Dan w Naszém stołeczném i rezydencyonalném mieście Wiedniu, dnia 20. Października roku tysiąc osiemset sześćdziesiątego, a w dwunastym roku Naszych rządów.

Franciszek Józef m. p.

Hrabia Rechberg m. p.

Z najwyższego rozkazu:

Baron Ransonnet m. p.

III. Patent cesarski, ogłaszający ustawę o Reprezentacji Państwa i statut krajowy.

(Z Dziennika Praw Państwa Nr. 20. z r. 1861.)

My Franciszek Józef Piérwszy,
z Bożej łaski Cesarz Austriacki; Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jeruzolimy i t. d.; Arcyksiążę Austrii; Wielki Xiążę Toskany i Krakowa; Xiążę Lotaryngii, Solnogradu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki Xiążę Siedmiogradu, Margrabia Morawii; Xiążę Górniego i Dolnego Szlązka, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli, Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryulu, Raguzy i Zadry; uxiążęcony Hrabia Habsburga i Tyrolu, Kiburga, Gorycyi i Gradyski; Xiążę Trydentu i Bryxenu; Margrabia Górnej i Dolnej Łuzacyi i na Istrii; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencyi, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii Windyjskiej; Wielki Wojewoda Województwa Serbii i t. d. i t. d.

Uznawszy za rzecz stosowną, w dyplomie Naszym, wydanym na dniu 20. Października 1860., celem uporządkowania prawno-politycznych stosunków Monarchii, na podstawie sankcyi pragmatycznej i na mocy Naszego samowładztwa, postanowić i rozporządzić jako prawo tak dla Nas Samych, jak dla prawnych następców Naszych w rządach, że prawo nadawania ustaw, zmieniania ich i uchylania wykonywanem być ma tylko za współdziałaniem Sejmów krajowych, a odnośnie Rady Państwa, i zważywszy oraz, iż prawo to, aby mogło być w życie wprowadzone, wymaga pewnego oznaczonego porządku i formy wykonania, oświadczamy, rozporządzamy i obwieszczamy, po wysłuchaniu Naszej Rady Ministrów, co następuje:

I.

Co się tyczy składu Rady Państwa, powołanej do Reprezentacji Państwa i zastrzeżonego w Naszym dyplomie z dnia 20. Października 1860. prawa do współdziałania w prawodawstwie, zatwierdzamy załączoną tu ustawę o Reprezentacji Państwa, i nadajemy jej niniejszém na wszystkie ogół Naszych królestw i krajów moc ustawy zasadniczej Państwa.

II.

Pod względem Naszych królestw: Węgierskiego, Kroackiego i Sławońskiego, jako téż Naszego Wielkiego Xięstwa Siedmiogrodzkiego, mając zamiar przywrócenia dawniejszych urzędzeń krajowych zgodnie z Naszym pomienionym dyplomem, i w obrębie granic, w nim zakreślonych, wydaliśmy już stosowne rozporządzenia w liście Naszym odręcznym z dnia 20. Października 1860.

III.

Dla Naszych królestw: Czech, Dalmacyi, Galicyi i Lodomeryi wraz z Xięstwami Oświęcimskim i Zatorskim, tudzież Wielkim Xięstwem Krakowskim;

Naszych Arcyksięstw: Austrii poniżej Anizy, i Austrii powyżej Anizy; Naszych Xięstw: Krainy, Bukowiny; Naszego margrabstwa: Morawii; Naszego Xięstwa: górnego i dolnego Szlązka;

Naszego margrabstwa Istrii wraz z uxiążęconemi hrabstwami Gorycyi i Gradyski, i miastem Tryestem wraz z okręgiem jego, tudzież dla kraju Forarlberga, widzimy się spowodowani, celem rozwinięcia i przetworzenia praw i swobód wiernych Stanów tych królestw i krajów wedle stosunków i potrzeb obecnych, tudzież pogodzenia onychże z interesami całej Monarchii, zatwierdzić załączone tu ordynacye krajowe i ustawy wyborcze, i nadajemy każdej z nich w kraju dotyczącym moc ustawy zasadniczej Państwa.

Atoli, gdyśmy jeszcze względem prawno-politycznego stanowiska Naszego królestwa Dalmacyi do Naszych królestw Kroacyi i Sławonii stanowczo jeszcze nie rozstrzygnęli, przeto wydany dla Naszego królestwa Dalmacyi statut krajowy obecnie nie może jeszcze wejść zupełnie w wykonanie.

IV.

Ażeby statuta, wydane patentami z dnia 20. Października 1860. dla Naszych Xięstw Styryi, Karyntyi i Saleburga, tudzież dla Naszego uxiążęconego hrabstwa Tyrolu postawić w zgodzie z postanowieniami, przyjętymi w zasadzie w statutach krajowych, pod dniem dzisiejszym przez Nas zatwierdzonych: ażeby Reprezentacyom krajowym w wymienionych krajach nadać owe rozległe prawa, jakie spowodowani byliśmy udzielić reprezentantom wszystkich innych krajów koronnych; ażeby wreszcie rozporządzenia Nasze, wydane dnia 5. Stycznia 1861. *) o prawie wyborczém, także i w Styryi, Karyntyi, Saleburgu i Tyrolu jednostajnie wprowadzić w wykonanie; postanowiliśmy, w celu rozszerzenia i zmieniania już wydanych statutów krajowych, zatwierdzić załączone tu nowe statuta krajowe dla Styryi, Karyntyi, Saleburga i Tyrolu.

V.

Polecając zarazem ze względu na Nasze królestwo Lombardzko-Weneckie Naszemu Ministrowi Stanu, ażeby Nam w przyzwoitym czasie przedłożył urządzenie krajowe na takich samych zasadach oparte, przekazujemy tymczasowo kongregacyom królestwa, jako istniejącej na teraz Reprezentacyi, prawo wysyłania oznaczonej liczby członków do Rady Państwa.

VI.

Gdy częścią przez uprzednie ustawy zasadnicze, częścią przez powołane napowrót do życia, częścią przez utworzone na nowych ustawach zasadniczych urządzenia, podwaliny prawno-politycznych stosunków Państwa Naszego są ustalone, a mianowicie Reprezentacya ludów Naszych, równie jak udział ich w prawodawstwie i administracyi uporządkowany jest, przeto ogłaszamy niniejszém cały ten poczet ustaw zasadniczych za urządzenie Państwa Naszego, i nie tylko chcemy i będziemy Sami pod opieką Wszechmocnego te niniejszém uroczyście obwieszczone i przyrzeczone normy pełnić i dotrzymywać niezłomnie, lecz obowiązuje oraz także następców Naszych w rządach do niezłomnego onychże pełnienia i dotrzymywania,

*) Dziennik praw Państwa nr. 2.

jako téz do uroczystego w téj mierze przy ich wstąpieniu na tron przyrzeczenia w manifestach, które z tego powodu wydawać mają. Oraz téz oznajmiamy niniejszém stałe postanowienie Nasze, iż je bronić będziemy przeciw wszelkiemu naruszeniu cała Naszą potęgą cesarską, i że czuwać będziemy, ażeby je każdy zachowywał i dotrzymywał.

VII.

Rozkazujemy, ażeby patent ten wraz z obwieszczeniem onymże ustawami zasadniczymi Państwa o Reprezentacyi Państwa i krajowej w formie cesarskich dyplomów był wygotowany, w Naszém domowym, nadworném i rządowém archiwum złożony i schowany, jako téz, aby w swoim czasie ustawa zasadnicza o Reprezentacyi Państwa, wraz z szczególnymi, dla każdego kraju przeznaczonemi ustawami zasadniczymi, w archiwach Naszych królestw i krajów była złożoną i przechowaną.

Dan w Naszém główném i rezydencyonalném mieście Wiedniu, dnia dwudziestego szóstego Lutego w roku tysiąc ósmset sześćdziesiątym pierwszym, panowania Naszego trzynastym.

Franciszek Józef m. p.

Arcyksiążę Rajner m. p.

Rechberg m. p.

Mecséry m. p.

Schmerling m. p.

Lasser m. p.

Plener m. p.

Wickenburg m. p.

Degenfeld m. p.

Szécsen m. p.

Pratobevera m. p.

Za najwyższym rozkazem:

Ransonnet m. p.

IV. Ustawa zasadnicza o Reprezentacyi Państwa.

§. 1.

Do Reprezentacyi Państwa powołaną jest Rada Państwa. Rada Państwa składa się z Izby Panów i Izby Posłów.

§. 2.

Członkami Izby Panów są z urodzenia pełnoletni Xiążęta Domu Cesarskiego.

§. 3.

Dziedzicznymi członkami Izby Panów są pełnoletni naczelnicy tych krajowych rodów szlacheckich, posiadaniem rozległych dóbr odznaczających się, którym Cesarz nada dziedziczną godność Radców Państwa.

§. 4.

Członkami Izby Panów, przez wzgląd na wysoką godność kościelną, są wszyscy Arcybiskupi, i ci Biskupi, którym przysługują stopień xiążęcy.

§. 5.

Cesarz zastrzega sobie powołanie znakomitych mężów, którzy zasłużyli się Państwu lub Kościołowi, odznaczyli się w umiejętnościach lub sztuce, na dożywotnich członków Izby Panów.

§. 6.

Do Izby Posłów wchodzi przez wybór trzysta czterdziestu czterech członków, a to w liczbie, dla pojedynczych królestw i krajów w sposób następujący oznaczonej:

- z królestwa Węgierskiego ośmdziesięciu pięciu,
- „ królestwa Czeskiego pięćdziesięciu czterech,
- „ królestwa Lombardo - Weneckiego dwudziestu,
- „ królestwa Dalmacyi pięciu,
- „ królestwa Krocacyi i Slawonii dziewięciu,
- „ królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z księstwami Oświęcimskim i Zatorskim, tudzież wielkim księstwem Krakowskim trzydziestu ośmiu,
- „ Arcyksięstwa Austryi poniżej Anizy ośmnastu,
- „ Arcyksięstwa Austryi powyżej Anizy dziesięciu,
- „ Księstwa Salcburskiego trzech,
- „ Księstwa Styryi trzynastu,
- „ Księstwa Karyntyi pięciu,
- „ Księstwa Krainy sześciu,
- „ Księstwa Bukowiny pięciu,
- „ Wielkiego księstwa Siedmiogrodzkiego dwudziestu sześciu,
- „ margrabstwa Morawii dwudziestu dwóch,
- „ Księstwa górnego i dolnego Szlązka sześciu,
- „ uxiążęconego hrabstwa Tyrolu i Foralberga dwunastu,

z margrabstwa Istrii wraz z uxiążęconém hrabstwem Gorycyi i Gradyski, tudzież miastem Tryestem i okręgiem jego . . . sześciu.

§. 7.

Oznaczona na każdy kraj liczba członków wysyłaną będzie przez jego Sejm za pomocą bezpośredniego wyboru.

Wybór odbywa się bezwzględna większością głosów w ten sposób, że przypadająca wedle statutów krajowych na oznaczone okręgi, miasta i korporacje liczba członków Izby Posłów wychodzi z członków Sejmu krajowego, wysyłanych z tychże okręgów, tychże miast, tychże korporacyj.

Cesarz zastrzega sobie nakazać wykonanie wyboru bezpośrednio z okręgów, miast i korporacyj, jeżeli zajdą takie wyjątkowe stosunki, w skutek którychby nie dało się wykonać wysłanie Posłów do Izby przez Sejm krajowy.

§. 8.

Cesarz mianuje Prezydenta i Wiceprezydenta z grona członków każdej Izby. Resztę funkcyonarzy każda Izba sama wybiera.

§. 9.

Rada Państwa corocznie przez Cesarza będzie zwoływana.

§. 10.

Zakres działalności całej Rady Państwa obejmuje według art. II. dyplomu z dnia 20. Października 1860. r. wszystkie przedmioty ustawodawstwa, które się odnoszą do praw, obowiązków i interesów, wszystkim królestwom i krajom wspólnych.

Takimi są mianowicie:

- a) wszelkie sprawy, odnoszące się do sposobu, równie jak do porządku obowiązku wojskowego;
- b) wszelkie sprawy, tyczące się uporządkowania rzeczy piędźnej, kredytowej, monetarnej i banku biletowego, przedmiotów cłowych i handlowych, systemu poczt, kolei żelaznych i telegrafów;
- c) wszelkie sprawy finansów Państwa w ogólności, a mianowicie preliminarja budżetu Państwa, sprawdzenie zamkniętych rachunków Państwa, tudzież rezultatów szafunku finansowego, zaciąganie nowych pożyczek, konwersya istniejących długów Państwa, sprzedaż, przemiana, obciążenie nieruchomości Państwa, podwyższanie istniejących i zaprowadzenie nowych podatków, danin i opłat.

Podatki, daniny i opłaty pobierane będą wedle ustaw istniejących, dopóki takowe nie będą zmienione stosownie do urządzenia.

Dług Państwa oddany jest pod kontrolę Rady Państwa.

§. 11.

Przedmioty prawodawcze, wspólne wszystkim królestwom i krajom, z wyjątkiem krajów korony węgierskiej, należą wedle art. III. dyplomu z dnia 20. Października 1860. roku do zakresu działalności Rady Państwa, urządzeniu odpowiedniego bez uczestnictwa w niej członków z krajów korony węgierskiej.

Do tej przeto ściślejszej Rady Państwa należą, wyjawszy wymienione w §. 10. sprawy, wszystkie przedmioty prawodawstwa, które nie są wyraźnie przekazane statutami krajowemi pojedynczym. Sejmom krajowym, w ściślejszej Radzie Państwa reprezentowanym.

Tożsamo tyczy się także takich samych przedmiotów, pozostawionych Sejmom krajowym w tym przypadku, gdy dotyczący Sejm krajowy wniosek zrobi, żeby rzecz wspólnie była traktowana.

W razie zachodzących wątpliwości pod względem kompetencyi ściślejszej Rady Państwa w sprawach wspólnego prawodawstwa w obec kompetencyi pojedynczego Sejmu krajowego, w ściślejszej Radzie Państwa reprezentowanego, rozstrzyga Cesarz na wniosek ściślejszej Rady Państwa.

§. 12.

Propozycje do ustaw wchodzą do Rady Państwa w formie przedstawień rządowych.

Niemniej też i Radzie Państwa służy prawo proponowania ustaw w przedmiotach, jej zakresu działalności dotyczących (§§. 10. i 11.). Do wszystkich takich ustaw potrzebną jest zgodność obu Izb i sankcyja Cesarza.

§. 13.

Jeżeli podczas tego, gdy Rada Państwa nie jest zebrana, zajdzie potrzeba pilnych zarządzeń w przedmiocie jakim, do jej zakresu działalności należącym, Ministerjum obowiązaniem będzie, na najbliższej Radzie Państwa przedstawić powody rozporządzenia i rezultaty tegoż.

§. 14.

Do prawomocnej uchwały całej, a względnie ściślejszej Rady Państwa konieczną jest w każdej Izbie bezwzględna większość głosów członków obecnych.

Wnioski do zmian w niniejszej ustawie zasadniczej wymagają w obu Izbach większości najmniej dwóch trzecich części głosów.

§. 15.

Członkowie Izby Posłów nie mogą przyjmować od wyborców swoich jakichkolwiek instrukcyj.

§. 16.

Wszyscy członkowie Rady Państwa wykonać mają swoje prawo głosowania osobiście.

§. 17.

Funkcyja członków, wysłanych z jakowego kraju do Izby Posłów, ustaje z dniem zebrania się nowego Sejmu krajowego.

Ci mogą znowu do Izby Posłów być wybranymi.

Jeżeli który z członków umrze, albo wymagany tu przymiot osobisty straci, albo ciągle przeszkodzonym jest pełnić obowiązki członka Rady Państwa, wówczas nowy wybór ma być przedsiębranym.

§. 18.

Odroczenie Rady Państwa, równie też rozwiązanie Izby Posłów, dzieje się z rozporządzenia cesarskiego. W razie rozwiązania odbywają się nowe wybory w myśl §. 7.

§. 19.

Ministrowie, kanclerze nadworni i szefowie władz centralnych mają prawo brania udziału we wszystkich obradach i zastępowania przedstawień swoich albo osobiście, albo przez delegowanego.

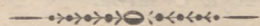
Muszą też na żądanie każdego razu być słuchani. Prawo udziału w głosowaniu o tyle tylko mają, o ile są członkami Izby.

§. 20.

Posiedzenia obu Izb Rady Państwa są jawne. Każdej Izbie służy prawo, wykluczyć wyjątkowo jawność, jeżeli tego żąda Prezydent, lub przynajmniej dziesięciu członków, i jeżeli tak Izba po wydaleniu słuchaczy postanowi.

§. 21.

Bliższe postanowienia co do toku czynności, co do wzajemnego tudzież zewnętrznego znoszenia się obu Izb, osobnym regulaminem skreślone będą.

V. Manifest cesarski.

Do Moich Ludów!

Utrzymanie potęgi Monarchii zapomocą wspólnego traktowania najwyższych zadań Państwa, i zapewnienie jedności Państwa z uwzględnieniem różnorodności jego części składowych i historycznego ich rozwoju państwowego, to jest myśl zasadnicza, która znalazła wyraz w Moim dyplomie z dnia 20. Października 1860. r., a która i nadal dla dobra Moich wiernych poddanych przewodniczyć Mi będzie.

Prawo ludów do współdziałania w prawodawstwie i w zarządzie finansów przez uchwałę legalnych Reprezentacyj, ta pewna rękojmia pomyslnego rozwoju interesów Państwa i pojedynczych krajów, uroczyscie jest zapewnioną i nieodwołalnie ustanowioną.

Forma wykonywania tego prawa oznaczona została w ustawie zasadniczej wżędem Reprezentacyi Państwa, ogłoszonej Moim patentem z dnia 26. Lutego 1861. r., a w artykule VI. rzeczzonego patentu obwieściłem cały ogół poprzednich, znowu w życie wprowadzonych i nowo wydanych ustaw zasadniczych jako konstytucyę Mojego Państwa.

Ożywienie téj formy, harmonijne ukształtowanie budowy konstytucyjnej we wszystkich jój częściach, oddane zostało wolnemu współdziałaniu wszystkich Moich ludów.

Z żywem uznaniem mogę tylko wspomnieć o gotowości, z którą przez szereg lat znaczna część Państwa, idąc za Mojém wezwaniem, reprezentantów swoich do stolicy Państwa wysyłała, by rozwiązywać wielce ważne zadania w dziedzinie prawa, tudzież ekonomii Państwa i społecznego gospodarstwa.

Jednak nie spełniony został Mój zamiar, którego niezmiennie się trzymam, ażeby interesom całego Państwa podać pewną rękojmię konstytucyjnego prawnego ustroju, znajdującego siłę i znaczenie w wolnym udziale wszystkich ludów.

Wielka część Państwa, jakkolwiek gorąco i patryotycznie serca tam biją, trzymała się wytrwale zdala od wspólnego legislacyjnego działania, starając się uzasadnić wątpliwości swoje różnicą postanowień owych ustaw zasadniczych, które w całości swojej właśnie konstytucyę Państwa stanowią.

Obowiązek Mój, jako Panującego, zakazuje Mi uchylać się dłużej od zwrócenia uwagi na fakt, który tamuje urzeczywistnienie Mojego zamiaru, skierowanego na rozwój wolnego życia konstytucyjnego, i zagraża podstawie prawa wszystkich ludów, albowiem także i dla krajów, które nie należą do korony węgierskiej, tkwi wspólne prawodawcze uprawnienie tylko w owej podstawie, która w artykule VI. patentu z dnia 26. Lutego 1861. r., oznaczona jest jako konstytucya Państwa.

Dopóki brakuje głównego warunku żywotnej całości ustaw zasadniczych i widocznej harmonii jój części składowych, dopóty wielkie i błogie dzieło trwałego konstytucyjnego ustroju Państwa nie stało się czynem.

Ażeby więc wywiązać się z Mojego cesarskiego słowa, ażeby formie nie poświęcić istotę, postanowiłem naprzód obrać drogę porozumienia z legalnymi reprezentantami Moich

ludów w wschodnich częściach Państwa, a węgierskiemu tudzież kroackiemu Sejmowi przedłożyć do przyjęcia dyplom z dnia 20. Października 1860. r., i ogłoszoną patentem z dnia 26. Lutego 1861. r. ustawę zasadniczą względem Reprezentacyi Państwa.

Zważywszy jednak, iż prawnie jest rzeczą niemożliwą, czynić jedno i to samo postanowienie w jednej części Państwa przedmiotem rozpraw, a równocześnie w innych częściach uważać je za ustawę Państwa powszechnie obowiązującą, widzę się zniewolonym zasystować działalność ustawy względem Reprezentacyi Państwa z wyraźnym oświadczeniem, iż Sobie zatrzegam, rezultaty rozpraw Reprezentacyj rzeczonych wschodnich królestw na wypadek, jeżeliby zawierały modyfikacyą wspomnianych ustaw, dającą się pogodzić z jednolitym istnieniem i potęgą Państwa, przed Mojem postanowieniem przedłożyć legalnym reprezentantom innych królestw i krajów, by ich równie ważne orzeczenia usłyszyć i uwzględnić.

Ubolewać Mi tylko przychodzi, że ten krok niezbędny pociąga za sobą zastanowienie w konstytucyjnej działalności ściślejszej Rady Państwa, ale organiczny związek i równa prawomocność wszystkich zasadniczych postanowień ustawy dla ogólnej czynności Rady Państwa czyni oddzielenie i częściowe utrzymanie działalności ustawy niepodobnym.

Dopóki Reprezentacya Państwa nie jest zebrana, zadaniem Mojego Rządu będzie, czynić wszelkie kroki odwiec się nie dające, a między temi szczególnie te, których finansowy i ekonomiczny interes Państwa wymaga.

Wolną jest droga, która z poszanowaniem prawowitości wiedzie do porozumienia, jeżeli, czego z pełną ufnością oczekuję, duch do poświęceń zdolny i pojednawczy, jeżeli dojrzałe światło przewodniczyć będzie rozprawie Moich wiernych ludów, do których z uczuciem pełnym zaufania zwrócone jest niniejsze słowo cesarskie.

Wiedeń, 20. Września 1865. r.

Franciszek Józef m. p.

VI. Patent cesarski.

My Franciszek Józef Piérwszy,
z Bożej łaski Cesarz Austriacki, Król Węgierski i Czeski; Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmaeyi, Kroacyi, Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiążę Austrii; Wielki Xiążę Toskany i Krakowa
i t. d. i t. d.

Zważywszy na nieuniknioną konieczność wejścia na drogę porozumienia z legalnymi reprezentantami krajów korony węgierskiej, aby uzyskać trwałe podstawy dla konstytucyjnego ustroju prawnego Państwa, i w tym celu dyplom z dnia 20. Października 1860. i ustawę o Reprezentacyi Państwa obwieszoną patentem z dnia 26. Lutego 1861. przedłożyć dotyczącym Sejmom do przyjęcia; zważywszy dalej, że równoczesne obradowanie nad tymi dokumentami, jako ustawą Państwa powszechnie obowiązującą, staje się przez to usuniętym, po wysłuchaniu Naszej Rady Ministrów zarządzamy, co następuje:

Popiérwsze: Działalność ustawy zasadniczej o Reprezentacyi Państwa zawieszoną zostaje z tém zastrzeżeniem, aby rezultaty obrad Sejmów węgierskiego i chorwackiego, jeżeliby zawierały modyfikacyę wzmiankowanych ustaw dającą się pogodzić z jednolitym istnieniem i potęgą Państwa, zanim wydam postanowienie, przedłożyć legalnym reprezentantom innych królestw i krajów, dla wysłuchania i uwzględnienia orzeczenia ich równie ważnego.

Powtóre: Dopóki Reprezentacya Państwa nie jest zebrana, rząd Nasz ma przedsiębrać kroki niecierpiące zwłoki, a z pomiędzy nich te szczególnie, których wymaga finansowy i ekonomiczny interes Państwa.

Dan w Naszej stolicy i rezydencji Wiedniu, dnia 20. Września 1865. roku, panowania Naszego 17go.

Franciszek Józef m. p.

Beleredi m. p.

Mensdorff m. p.

Esterhazy m. p.

Frank m. p.

Majlath m. p.

Larisch m. p.

Komers m. p.

Mazuranicz m. p.

Haller m. p.

Z najwyższego nakazu:

Bernard Meyer m. p.

VII. Statut krajowy i krajowa ordynacya wyborcza,

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Xięstwem Krakowskiem.

A. Statut krajowy.

Rozdział pierwszy.

o Reprezentacyi krajowej w ogólnosci,

§. 1.

Królestwo Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Xięstwem Krakowskiem reprezentowanym będzie w sprawach krajowych przez Sejm krajowy.

§. 2.

Prawa Reprezentacyi krajowej przysługujące, do zakresu jej działalności należące, wykonywane będą albo przez sam Sejm, albo przez Wydział krajowy.

§. 3.

Sejm krajowy składa się ze stu pięćdziesięciu członków, a to:

- a) z trzech Arcybiskupów we Lwowie, dwóch Biskupów w Przemyślu, Biskupa tarnowskiego, Biskupa stanisławowskiego względnie aż do jego instalacyi, z gr. kat. Sufragana lwowskiego;
- b) z Rektorów uniwersytetów, krakowskiego i lwowskiego;
- c) ze stu czterdziestu i jednego Posłów wybranych, jakoto:
 - I. z czterdziestu czterech Posłów z klasy wielkich posiadaczy gruntowych;
 - II. z dwudziestu trzech Posłów miast w ustawie wyborczej wymienionych, i Izb handlowych i przemysłowych;
 - III. z siedmdziesięciu czterech Posłów reszty gmin królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem.

§. 4.

Do kierownictwa Sejmu krajowego mianuje Cesarz z grona onegoż Marszałka krajowego i zastępcę jego.

§. 5.

Bliższe postanowienia co do prawa wybierania i obieralności, co do rozdzielania Posłów na okręgi wyborcze, mające być utworzonymi, tudzież co do postępowania przy wyborze, zawarte są w ustawie wyborczej dla królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem.

§. 6.

Czas trwania funkcji Marszałka krajowego i zastępcy jego, tudzież wybranych członków Sejmu krajowego (peryod sejmowy) ustanawia się na sześć lat.

Wybory Posłów na Sejm krajowy nie mogą być od wyborców odwołane.

Po upływie normalnego peryodu sejmowego, albo też gdyby Sejm pierwój był rozwiązany, równie jak w przypadkach, gdyby tymczasem który z członków wystąpił, ze świata zeszedł, lub wymagana do obieralności kwalifikacyę utracił, rozpisane będą nowe wybory.

Byli Posłowie Sejmu krajowego mogą znowu być wybrani.

§. 7.

Posłom, na Sejm krajowy wybranym, nie wolno przyjmować instrukcyj, ani też wykonywać inaczéj prawa głosowania, jak tylko osobiście.

§. 8.

Sejm krajowy zbierać się ma w skutek najwyższego zwołania w powszechnosci raz w roku, a to w główném mieście Lwowie, jeżeli Cesarz nic innego nie postanowi.

§. 9.

Posłowie winni są na wstępie do Sejmu krajowego w miejsce przysięgi złożyć na ręce Marszałka krajowego przyrzeczenie, iż zachowają Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw, i sumiennie wypełniać obowiązki swoje.

§. 10.

Marszałek zagaja Sejm krajowy przez Cesarza zwołany, przewodniczy na posiedzeniach Zgromadzenia i kieruje rozprawami; on też zamyka Sejm po ukończeniu czynności, lub w skutek najwyższego polecenia.

Sejm krajowy może każdego czasu, nawet podczas regularnego peryodu sejmowego, przez Cesarza być rozwiązany, z równoczesnym zarządzeniem nowych wyborów.

§. 11.

Wydział krajowy, jako zawiadowczy i wykonawczy organ Reprezentacyi krajowej, składa się pod przewodnictwem Marszałka z sześciu członków z grona Sejmu krajowego wybranych.

Marszałek mianuje w razach przeszkody zastępcę do kierownictwa w Wydziale krajowym z grona tegoż.

§. 12.

Z grona Sejmu wybranym będzie jeden z członków Wydziału krajowego przez Posłów klasy wielkich posiadaczy gruntowych (§. 3. I.), jeden przez Posłów klasy wyborców miast i Izb handlowych i przemysłowych (§. 3. II.), a jeden przez Posłów klasy wyborców gmin wiejskich (§. 3. III.).

Dalszych trzech Członków Wydziału krajowego wybierze pojedynczo całe Zgromadzenie sejmowe z łona swego.

Każdy wybór takowy odbywa się bezwzględna głosów większością.

Jeżeli za pierwszym i drugim aktem wyborczym bezwzględna głosów większość do skutku nie przyjdzie, wówczas przedsięwziąć należy ściślejszy wybór między onemi dwiema osobami, które w drugim akcie wyborczym najwięcej głosów otrzymały.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

§. 13.

Dla każdego członka Wydziału sejmowego wybrany będzie zastępca tym sposobem, jak to w powyższym paragrafie wskazano.

Jeżeliby kto z członków Wydziału, podczas gdy Sejm nie jest zebrany, ze świata zeszedł, wystąpił, lub na dłuższy czas w sprawowaniu interesów, Wydziału dotyczących, przeszkodzonym był, zająć powinien miejsce jego ten zastępca, który do zastąpienia onego członka Wydziału wybranym jest.

Jeżeli zaś Sejm krajowy zebrany jest, przedsięwziętym będzie nowy wybór w miejsce stale brakującego członka Wydziału.

§. 14.

Urzędowanie członków Wydziału krajowego i ich zastępców trwać będzie tak długo, jak urzędowanie Sejmu krajowego, który ich wybrał. Toż atoli trwa i po upływie pe-ryodu Sejmu krajowego, tudzież w razie rozwiązania Sejmu krajowego dopóty jeszcze, dopóki z nowego Sejmu krajowego nie będzie inny Wydział ustanowiony.

Wystąpienie z Sejmu krajowego pociąga oraz za sobą i wystąpienie z Wydziału krajowego.

§. 15.

Członkowie Wydziału krajowego obowiązani są osiąść we Lwowie.

Ci dostają roczne wynagrodzenie z zasobów krajowych, którego wysokość Sejm krajowy oznacza.

Rozdział drugi.

● zakresie działalności Reprezentacji krajowej.

I. Zakres działalności Sejmu krajowego.

§. 16.

Sejm krajowy powołany jest do współdziałania przy wykonywaniu władzy prawodawczej w miarę postanowień cesarskiego dyplomu z dnia 20. Października 1860., nr. 226. Dz. pr. Pań., i wysyłać ma do Izby Posłów Rady Państwa trzydziestu ośmiu członków, jak to ustanowionem jest w §. 6. ustawy zasadniczej o Reprezentacji Państwa.

Wybór tych członków odbywać się ma w sposób, w §. 7. ustawy zasadniczej o Reprezentacji Państwa ustanowiony.

Rozdzielenie wybrać się mających członków do Izby Posłów na pojedyncze okręgi, miasta i korporacje, ustanowionem jest w dodatku do niniejszego statutu krajowego.

§. 17.

Propozycje do ustaw, dotyczących się spraw krajowych, przedłożone będą jako rządowe Sejmowi krajowemu. Także i Sejmowi krajowemu przysługują prawo proponowania ustaw w sprawach krajowych.

Do każdej ustawy krajowej potrzeba przyzwolenia Sejmu krajowego i sankcji Cesarza.

Wnioski do ustaw, przez Cesarza albo Sejm krajowy odrzucone, nie mogą na tém samym posiedzeniu być ponawiane.

§. 18.

Za sprawy krajowe uznają się:

I. Wszelkie rozporządzenia, dotyczące się:

1. kultury krajowej;
2. budowli publicznych, kosztem krajowym podejmowanych;
3. zakładów dobroczynności, udotowanych z zasobów krajowych;
4. budżetu i składania rachunków krajowych, tak
 - a) co do przychodów krajowych z zarządu majątku, do kraju należącego, z podatków na cele krajowe, i z użycia kredytu krajowego, jak
 - b) co do wydatków krajowych zwyczajnych i nadzwyczajnych.

II. Bliższe rozporządzenia w obrębach ustaw powszechnych względem

1. spraw gminnych;
2. spraw kościelnych i szkolnych;
3. dostarczania podwód, tudzież prowadzenia i kwaterowania wojska; nakoniec

III. rozporządzenia w innych przedmiotach, dobra kraju i potrzeb jego dotyczących, a postanowieniami osobnemi przekazanych Reprezentacji krajowej.

§. 19.

Sejm krajowy powołany jest

1. do obradowania i czynienia wniosków:

- a) w przedmiocie obwieszonych powszechnych, ustaw i urzędzeń, pod względem ich szczególnego oddziaływania na dobro kraju, tudzież
 - b) aby wydane były takie powszechne ustawy i zaprowadzone zostały urzędzenia, jakich wymagają potrzeby i dobro kraju;
2. do przedkładania propozycji we wszystkich przedmiotach, względem których Rząd rady jego zasięga.

§. 20.

Sejm krajowy staranie mieć będzie o utrzymanie majątku, Stanów się tyżącego (domestykalnego), niemniej innego majątku krajowego, będącego wedle pochodzenia jego lub przeznaczenia własnością Galicyi wraz z Krakowem, tudzież o zachowanie funduszów i zakładów, kosztem Stanów lub kraju założonych i utrzymywanych.

Uchwały Sejmu krajowego, pociągające za sobą pozbycie, stałe obciążenie, lub zastawienie majątku pierwotnego, wymagają cesarskiego zezwolenia.

§. 21.

Sejm krajowy zarządza majątkiem domestykalnym i rzeczą, kredytu i długów kraju się tyżącą, oraz staranie ma o dopełnienie obowiązków, jakie w tej mierze kraj na sobie ma.

Tenże zarządza i szafuje funduszem krajowym i funduszem oswobodzenia gruntów królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Krakowem, przestrzegając ściśle wskazanych prawem celów i przeznaczeń funduszów rzeczonych.

§. 22.

Sejm krajowy obraduje i uchwała względem dostarczenia środków, potrzebnych mu w wykonaniu działalności jego co się tyżący celów krajowych, majątku, funduszów i zakładów krajowych, o ile dochody z istniejącego majątku głównego nie są dostateczne.

Tenże prawo ma w tym celu nakładać i pobierać dopłaty do bezpośrednich podatków cesarskich aż do wysokości dziesięciu procentów. Wyższe dopłaty do bezpośredniego podatku, lub inne nakłady opłat krajowych, wymagają cesarskiego zezwolenia.

§. 23.

Działalność Sejmu krajowego w sprawach gminnych określona jest ustawą gminną, lub własnymi statutami gminnymi.

§. 24.

O współdziałającym i nadzorującym wpływie Sejmu krajowego w sprawach podatkowych, mianowicie co się tyczy rozkładu, poboru i odwozu cesarskich podatków bezpośrednich, osobne przepisy stanowią.

§. 25.

Sejm krajowy stanowi o systemizowaniu stanu osób i płacy urzędników i służ, Wydziałowi krajowemu przydzielić, lub dla pojedynczych przedmiotów administracyjnych ustanowić się mających; tenże stanowi o sposobie ich nominacji i dyscyplinarnego z nimi postępowania; o pensjach i zaopatrzeniach, tudzież o zasadach instrukcyj, jakie onymże celem wykonywania służby udzielone być mają.

II. Zakres działalności Wydziału krajowego.

§. 26.

Wydział krajowy sprawuje zwyczajne czynności administracyjne, odnoszące się do majątku krajowego, funduszków krajowych i zakładów, oraz kieruje i kontroluje służbę urzędników i służ podwładnych.

Tenże zdaje sprawę Sejmowi krajowemu tak z czynności powyższych, jak z przeprowadzenia wykonalnych uchwał Sejmu, i brać winien wnioski w sprawach krajowych pod obradę przygotowawczą dla Sejmu krajowego, za zleceniem tegoż, lub z własnego popędu.

§. 27.

Wydział krajowy wykonywa przysługujące krajowi lub byłym Stanom ziemskim prawa patronatu i prezentacji, prawo proponowania lub mianowania kandydatów na miejsca fundacyjne lub stypendya, tudzież przyjmowania ich do zakładów i instytucji stanowych.

§. 28.

Wydział krajowy zastępuje Reprezentację krajową we wszystkich interesach prawnych. Dokumenta, w imieniu Reprezentacji krajowej wystawiać się mające, będą przez Marszałka krajowego i dwóch członków Wydziału podpisane i pieczęcią krajową opatrzone.

§. 29.

Nadto Wydział krajowy sprawować ma także wszelkie inne czynności dotychczasowego Wydziału Stanów, o ile takowe nie będą na inne organa przeniesione, lub w skutek zmienionych stosunków uchylone.

§. 30.

Wydział krajowy obmyślić ma potrzebne przygotowania do odbywania posiedzeń sejmowych, tudzież postarać się o lokalności, i je w należytem stanie utrzymać i urządzać dla Reprezentacji krajowej i urzędów, tudzież organów jej wprost podwładnych.

§. 31.

Wydział krajowy rozpoznawać ma wykazy wyboru nowo wstępujących posłów do Sejmu krajowego, i zdawać o tém relację Sejmowi krajowemu, któremu przysługują rozstrzygnięcie o przypuszczeniu wybranych.

§. 32.

Blizsze postanowienia względem czynności, należących do Wydziału krajowego, tudzież względem sposobu ich załatwiania pozostawia się instrukcyi, wydać się mającej przez Sejm krajowy, zaś co się tyczy wpływu na sprawy gminne, równie jak na sprawy podatków cesarskich, ustawom gminnym i podatkowym.

Rozdział trzeci.

o toku czynności.

§. 33.

Sejm krajowy, zebrany w skutek następnego wedle statutu zwołania, traktować i załatwiać winien czynności do zakresu jego działania należące, na posiedzeniach.

Posiedzenia będą przez Marszałka zarządzane, zagajane i zamykane.

§. 34.

Posiedzenia Sejmu krajowego są jawne. Wyjątkowo może mieć miejsce posiedzenie poufne, gdy tego zażąda albo Prezydujący, albo przynajmniej pięciu członków, a po wydaleni słuchaczy za tém się Sejm oświadczy.

§. 35.

Pojedyncze przedmioty obradowania wchodzi przed Sejm krajowy:

- a) albo jako przedłożenia rządowe przez Marszałka krajowego;
- b) albo jako przedłożenia Wydziału krajowego, lub Wydziału specjalnego, przez wybór ze Sejmu krajowego i podczas funkcyi jego utworzonego;
- c) albo na wniosek członków pojedynczych. Samoistne wnioski pojedynczych członków, nie odnoszące się do jakiego przedłożenia Rządu lub Wydziału, muszą wprzód Marszałkowi na piśmie być oznajmione i uprzednio pod obradę w Wydziale wzięte. Wnioski czynione w przedmiotach, nie należących do zakresu Sejmu krajowego, wyłączone będą z pod obrady przez Marszałka krajowego.

§. 36.

Marszałek oznaczy, w jakim porządku przedmioty mają być traktowane.

Przedłożenia rządowe, wchodzące do Sejmu krajowego, mają przed wszystkimi innymi przedmiotami obradowymi być traktowane i załatwiane.

§. 37.

Namiestnik królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z wielkim xięstwem Krakowskiem, lub delegowani przezeń komisarze mają prawo, zasiadać na Sejmie krajowym, i każdego czasu głos zabiierać; w głosowaniu mają wtenczas tylko udział, jeżeli są członkami Sejmu krajowego.

Gdyby przy niektórych rozprawach potrzebnem lub pożądanem było zesłanie członków władz rządowych, dla udzielania wiadomości i objaśnień, winien Marszałek krajowy udawać się do przełożonych władz dotyczących.

§. 38.

Do stanowienia uchwały na Sejmie krajowym trzeba obecności więcej niż połowy całej liczby wszystkich członków, a do ważności uchwały bezwzględnej głosów większości obecnych. W przypadku równości głosów, wniosek pod obradę wzięty za odrzucony ma być uważany.

Do uchwał na wnioski, dotyczące zmian statutu krajowego, trzeba obecności przynajmniej trzech czwartych części wszystkich członków, a przyzwolenia przynajmniej dwóch trzecich części obecnych.

§. 39.

Głosowanie odbywa się w powszechności ustnie, lecz może także nastąpić przez podniesienie, lub nieruszenie się z miejsca, jeżeli to Prezydujący za stosowne uzna. Wybory lub obsadzenia przedsiębrane będą za pomocą kartek głosowania.

§. 40.

Odbywane na Sejmie krajowym rozprawy mają przy załączeniu protokółów posiedzeń przez Namiestnika do najwyższej wiadomości być podane.

Jakim sposobem nastąpić ma ogłoszenie rozpraw odbywanych, o tém stanowić będzie Sejm krajowy.

§. 41.

Nie wolno Sejmowi krajowemu znosić się z Reprezentacją żadnego innego kraju koronnego, ani też wydawać obwieszczeń. Deputacje nie będą do zgromadzenia Sejmu krajowego przypuszczane, próśby zaś przyjmować może Sejm wtenczas tylko, jeżeli mu przez którego z członków podane będą.

Wysyłanie deputacji Sejmu krajowego do Najwyższego Dworu nastąpić może tylko za uprzedniem pozyskaniem zezwolenia cesarskiego.

§. 42.

Wydział krajowy winien będzie przekazane sobie czynności w gronie obradować i załatwiać.

Do ważności uchwały wymaga się obecności przynajmniej czterech członków Wydziału. Marszałek krajowy, jeżeliby uchwałę Wydziału krajowego uważał za dobrem powszechnem niezgodną, albo z ustawami istniejącymi sprzeczną, prawo i obowiązek mieć będzie, wstrzymać wykonanie, i bezzwłocznie rzecz tę przez Namiestnika do najwyższej decyzji przedłożyć.

§. 43.

Wydział krajowy tylko z Sejmem, z którego wyszedł, znosić się może, i wydawać ogłoszenia tylko w sprawach administracyjnych, jemu przekazanych.

Deputacyi Wydział krajowy przyjmować nie może.

B. Ustawa wyborcza.

I. O okręgach wyborczych i miejscach wyborów.

§. 1.

Pod względem wyboru posłów z klasy wielkich posiadaczy gruntowych tworzyć będzie każdy z poniżej wymienionych obwodów jeden okrąg wyborczy.

Do wyboru uprawnieni każdego obwodu tworzą jedno ciało wyborcze, i wybierać mają: w obwodzie krakowskim sześciu, w brzeżańskim, przemyskim, złoczowskim, czortkowskim, tarnowskim, tarnopolskim, sanockim, samborskim i żółkiewskim po trzech, w sandeckim, rzeszowskim, stryjskim, stanisławowskim i kołomyjskim po dwóch Posłów, nareszcie w obwodzie lwowskim jednego posła.

Miejscem wyboru w każdym obwodzie jest miasto obwodowe.

§. 2.

Pod względem wyboru posłów z miast tworzy główne miasto Lwów jeden okrąg wyborczy.

Równie tworzą miasta a) Kraków, b) Przemyśl, c) Stanisławów, d) Tarnopol, e) Brody, f) Jarosław, g) Drohobycz, h) Biała, i) Nowy Sącz, k) Tarnów, l) Rzeszów, m) Sambor, n) Stryj, o) Kołomyja, każde jeden okrąg wyborczy, i są oraz miejscami wyborów.

§. 3.

Lwów wybiera czterech, Kraków trzech posłów, a każde z innych, w §. 2. wymienionych miast, po jednym.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

§. 4.

Każda z Izb handlowych i przemysłowych we Lwowie, Krakowie i Brodach wybiera po jednym posłowi na Sejm krajowy.

Co się tyczy tych wyborów, tworzyć będą członkowie i zastępcy każdej Izby ciało wyborcze.

§. 5.

Co do wyboru Posłów z gmin wiejskich tworzą powiaty polityczne:

1. Lwów, Winniki i Szczérzec razem, jeden okrąg wyborczy;
2. Gródek i Janów razem, jeden okrąg wyborczy;
3. Brzeżany i Przemyślany razem, jeden okrąg wyborczy;
4. Bóbrka i Chodorów razem, jeden okrąg wyborczy;
5. Rohatyn i Bursztyn razem, jeden okrąg wyborczy;
6. Podhajce i Kozowa razem, jeden okrąg wyborczy;
7. Zaleszczyki i Tłuste razem, jeden okrąg wyborczy;
8. Borszczów i Mielnica razem, jeden okrąg wyborczy;
9. Czortków, Jazłowiec i Budzanów razem, jeden okrąg wyborczy;
10. Kopyczyńce i Husiatyn razem, jeden okrąg wyborczy;
11. Kołomyja, Gwoździec i Peczeniżyn razem, jeden okrąg wyborczy;
12. Horodenka i Obertyn razem, jeden okrąg wyborczy;
13. Kossów i Kuty razem, jeden okrąg wyborczy;
14. Śniatyn i Zabłotów razem, jeden okrąg wyborczy;
15. Przemyśl i Niżankowice razem, jeden okrąg wyborczy;
16. Jarosław, Sieniawa i Radymno razem, jeden okrąg wyborczy;
17. Jaworów i Krakowiec razem, jeden okrąg wyborczy;
18. Mościska i Sądowa-Wisznia razem, jeden okrąg wyborczy;
19. Sambor, Stare-Miasto i Starasól razem, jeden okrąg wyborczy;
20. Turka i Borynia razem, jeden okrąg wyborczy;
21. Drohobycz i Podbuż razem, jeden okrąg wyborczy;
22. Rudki i Komarno razem, jeden okrąg wyborczy;
23. Łąka i Medenice razem, jeden okrąg wyborczy;
24. Sanok, Rymanów i Bukowsko razem, jeden okrąg wyborczy;
25. Lisko, Baligród i Lutowska razem, jeden okrąg wyborczy;
26. Dobromil, Ustrzyki i Bircza razem, jeden okrąg wyborczy;

27. Dubiecko i Brzozów razem, jeden okrąg wyborczy;
28. Stanisławów i Halicz razem, jeden okrąg wyborczy;
29. Bohorodczany i Sołotwina razem, jeden okrąg wyborczy;
30. Manasterzyska i Buczacz razem, jeden okrąg wyborczy;
31. Nadwórna i Delatyn razem, jeden okrąg wyborczy;
32. Tyśmienica i Tlumacz razem, jeden okrąg wyborczy;
33. Stryj i Skole razem, jeden okrąg wyborczy;
34. Dolina, Bolechów i Rożniatów razem, jeden okrąg wyborczy;
35. Kałusz i Wojniłów razem, jeden okrąg wyborczy;
36. Mikołajów i Żurawno razem, jeden okrąg wyborczy;
37. Tarnopol, Iłhowice i Mikulińce razem, jeden okrąg wyborczy;
38. Skafat i Grzymałów razem, jeden okrąg wyborczy;
39. Zbaraż i Medyn razem, jeden okrąg wyborczy;
40. Trembowla i Złotniki razem, jeden okrąg wyborczy;
41. Złoczów i Gliniany razem, jeden okrąg wyborczy;
42. Łopatyn, Brody i Radziechów razem, jeden okrąg wyborczy;
43. Busk, Kamionka Strumiłowa i Olesko razem, jeden okrąg wyborczy;
44. Zamość i Zborów razem, jeden okrąg wyborczy;
45. Żółkiew, Kulików i Mosty-Wielkie razem, jeden okrąg wyborczy;
46. Bełż, Uhnów i Sokal razem, jeden okrąg wyborczy;
47. Lubaczów i Cieszanów razem, jeden okrąg wyborczy;
48. Rawa i Niemirów razem, jeden okrąg wyborczy;
49. Kraków, Mogiła, Liszki i Skawina razem, jeden okrąg wyborczy;
50. Chrzanów, Jaworzno i Krzeszowice razem, jeden okrąg wyborczy;
51. Bochnia, Niepołomice i Wiśnicz razem, jeden okrąg wyborczy;
52. Brzesko, Radłów i Wojnicz razem, jeden okrąg wyborczy;
53. Wieliczka, Podgórze i Dobczyce razem, jeden okrąg wyborczy;
54. Jasło, Brzostek i Frysztak razem, jeden okrąg wyborczy;
55. Gorlice i Biecz razem, jeden okrąg wyborczy;
56. Dukla, Krosno i Żmigród razem, jeden okrąg wyborczy;
57. Rzeszów i Głogów razem, jeden okrąg wyborczy;
58. Łańcut i Przeworsk razem, jeden okrąg wyborczy;
59. Leżajsk, Sokółów i Ulanów razem, jeden okrąg wyborczy;
60. Rozwadów, Tarnobrzeg i Nisko razem, jeden okrąg wyborczy;
61. Tyczyn i Strzyżów razem, jeden okrąg wyborczy;
62. Nowy-Sącz, Grybów i Ciężkowice razem, jeden okrąg wyborczy;
63. Stary-Sącz i Krynica razem, jeden okrąg wyborczy;
64. Nowy-Targ i Krościenko razem, jeden okrąg wyborczy;
65. Limanowa i Skrzydlna razem, jeden okrąg wyborczy;
66. Tarnów i Tuchów razem, jeden okrąg wyborczy;
67. Dąbrowa i Żabno razem, jeden okrąg wyborczy;
68. Dębica i Pilzno razem, jeden okrąg wyborczy;
69. Ropczyce i Kolbuszów razem, jeden okrąg wyborczy;
70. Mielec i Zassów razem, jeden okrąg wyborczy;
71. Wadowice, Kalwarya i Andrychów razem, jeden okrąg wyborczy;

72. Kenty, Biała i Oświęcim razem, jeden okrąg wyborczy;
73. Myślenice, Jordanów i Maków razem, jeden okrąg wyborczy;
74. Żywiec, Ślemień i Milówka razem, jeden okrąg wyborczy.

§. 6.

Miejscem wyborczym w każdym okręgu wyborczym, utworzonym dla wyboru posłów gmin wiejskich, jest siedzisko politycznego urzędu powiatowego tego politycznego powiatu, który w §. 5. przy ustanowieniu każdego powiatu wyborczego najpierw jest wymienionym.

§. 7.

Każdy z okręgów wyborczych, w §. 5. wyszczególnionych, jednego posła wybiera. Wyborcy wszystkich w jednym okręgu wyborczym położonych gmin (wyjawszy miasta, wedle §. 2. do wyboru posłów uprawnione), tworzą jedno ciało wyborcze.

II. O prawie wyborczym i obieralności.

§. 8.

Posłowie z klasy wyborców wielkich posiadaczy gruntowych wybierani będą wprost przez pełnoletnich, do związku Państwa austriackiego należących posiadaczy takich dóbr tabularnych, od których należytość roczna w podatkach cesarskich realnych (z wyjątkiem dopłaty wojennej) wynosi najmniej sto złotych waluty austriackiej.

§. 9.

Między kilkoma współposiadaczami posiadłości tabularnej do wyboru uprawniającej, ten tylko z nich wybierać może, którego oni ku temu upoważnią.

Posiadanie dwóch lub więcej dóbr tabularnych, od których należytość roczna w podatkach realnych cesarskich (wyjawszy dopłatę wojenną) razem wzięwszy przynajmniej sto złotych wal. austr. wynosi, uprawnia również do wyboru.

§. 10.

Względem tych dóbr tabularnych do wyboru uprawniających, które są w posiadaniu korporacji, lub towarzystwa jakiego, prawo wyboru przez tę osobę będzie wykonywanem, która wedle istniejących norm prawnych lub społecznych powołana jest do zastępowania korporacji lub towarzystwa na zewnątrz.

Gminy, znajdujące się w posiadaniu dóbr tabularnych, do wyboru uprawniających, nie mogą jako takie wykonywać tego prawa wyborczego.

§. 11.

Posłowie miast w §. 2. wyszczególnionych wybierani będą wprost przez pierwsze dwie trzecie części wszystkich członków gminnych, uklassyfikowanych wedle wysokości rocznej ich powinności w podatkach bezpośrednich, którym ustawa gminna z d. 17. Marca 1849, nr. 70. Dziennika praw Państwa, przyznaje czynne prawo wyboru.

Do rzędu tych policzone być mają jako wyborcy także i te osoby, którym §. 28. 2. powyższej ustawy, równie jak rozporządzenie ministeryalne z dnia 7. Marca 1850., nr. 116. Dziennika praw Państwa, przyznaje czynne prawo wyboru wedle osobistej ich kwalifikacji.

Oдносне postanowienia ustawy gminnej z r. 1849. są następujące:

§. 8.

Obywatelami gminy są ci, którzy

- a) obecnie opłacają pewną kwotę roczną podatków stałych z posiadania domu lub gruntu w gminie położonego, albo z przemysłu lub zarobkowości wymagających prawnie stałego pobytu w gminie;
- b) albo przez gminę formalnie uznanymi zostali jako tacy.

§. 13.

Śludzy rządowi, oficerowie, osoby piastujące posady z rangą oficerską, księża i nauczyciele publiczni są przynależącymi téj gminy, w której im stały pobyt wskazuje ich posada.

§. 28.

Uprawnionymi do wyborów są:

1. Obywatele gminy.
2. Pomiędzy przynależnymi gminy, miejscowi dusz sterownicy, urzędnicy Państwa, oficerowie, osoby piastujące posady z rangą oficerską, osoby posiadające stopień akademicki i nauczyciele publiczni.

§. 33.

Pomiędzy posiadającymi wspólnie i niepodzielnie realność opodatkowaną, równie jak pomiędzy uczestnikami opodatkowanego przedsiębiorstwa przemysłowego, ma tylko ten głos, który jest zapisanym do podatku; za towarzystwo akcyjne głosuje pełnomocnik.

§. 41.

Ze wszystkich uprawnionych do wyborów członków gminy sporządza się listy, osobne dla każdego koła wyborczego, które wyklada się w gminie przynajmniej na sześć tygodni przed wyborami, ażeby każdy mógł w nie wejść. Wyłożenie list wyborczych ogłoszonym ma być w gminie przez plakaty publiczne z oznaczeniem 14-dniowego terminu prekluzyjnego do wnoszenia reklamacyj. Przełożony gminy rozstrzyga reklamacje wniesione w czasie właściwym, i robi sprostowanie uznane za słuszne. Jeżeli odmówione jest sprostowanie żądane, to można odwołać się do urzędu powiatowego, które to odwołanie ma być wniesionem najdalej w trzech dniach. Na czternaście dni przed wyborem nie wolno w listach wyborczych robić żadnych zmian dla wyboru w toku będącego.

§. 69.

Bliższe postanowienia do téj ustawy gminnej, w szczególności o ustanowieniu kwoty podatkowej na której opiera się obywatelstwo w gminie (§. 8.), oznaczają prawa.

N 127. Dz. pr. P.

Rozporządzenie Ministra spraw wewnętrznych z dnia 6. Kwietnia 1850.,

moc mające dla Austrii powyżej i poniżej Ensu, Solnogradu, Styryi, Karyntyi, Krainy, Gorycyi, Gradyski i Istrii, dla Czech, Morawii, Szląska, Galicyi i Lodomeryi wraz z Oświęcimem i Zatorem, dla Krakowa i Bukowiny,

dotyczące prowizorycznego postanowienia cenzusu względem prawa obywatelstwa gminnego.

Stosownie do najwyższej rezolucyi z dnia 27. Lutego r. b. na wniosek Ministra spraw wewnętrznych i za doradą Rady Ministrów uskutecznionej, na zasadzie §. 69. prowizorycznej ustawy gminnej z dnia 17. Marca 1849. i §. 87. konstytucyi Państwa, wydają się postanowienia następujące:

Popierwsze: W Austrii powyżej i poniżej Ensu, w Solnogradzie, Styryi, Karyntyi, Krainie, Gorycyi, Gradysce i na Istrii, w Czechach, Morawii, Szląsku, Galicyi i Lodomeryi z Oświęcimem i Zatorem, w Krakowie i na Bukowinie roczna kwota podatku bezpośredniego, od której podług §§. 8. a, 23. a, i 28. i, własność uprawnienia wyborczego, jako obywatela gminnego zawisła, dla wszystkich gmin, które wedle §. 6. prowizorycznej ustawy gminnej własnych ustaw nie otrzymają, prowizorycznie naj-
mniej na jeden złoty reński mon. konw. ustanawia się.

Atoliż jednak ta ilość podatkowa w przeszłym roku poborowym zupełnie opłaconą być musi, a w bieżącym roku na podatkującym żadna zaległość ciężać nie może.

Podrugie: Jeżeliby w jakowej gminie przy ustanowieniu rocznej kwoty jednorénskowej mon. konw. nie wypadło przynajmniej w trójnasób tyle wyborców uprawnionych, ile członków wydziałowych i zastępców wybrać należy, natenczas liczba wyborców uprawnionych z najbliższej klasy, niżéj jednego złotego reńskiego mon. konw. opodatkowanych, wedle kolejnej następności przynajmniej do onego stosunku uzupełnioną być ma.

Bach m. p.

N 116. Dz. p. P.

Rozporządzenie Ministra spraw wewnętrznych z dnia 7. Marca 1850.,

moc mające dla Austrii poniżej i powyżej Ensu, Solnogradu, Styryi, Karyntyi, Krainy, Gorycyi i Gradyski, dla Istrii, Tyrolu i Foralbergu, dla Czech, Morawii, Szląska, Galicyi i Lodomeryi z Oświęcimem i Zatorem, dla Krakowa, Bukowiny i Dalmacyi,

którem się wydają niektóre wyjaśnienia i bliższe postanowienia dla prowizorycznej ustawy gminnej z dnia 17. Marca 1849.

Koncem rozwiązania wątpliwości i zapytań, względem niektórych postanowień prowizorycznej ustawy gminnej z dnia 17. Marca 1849. wytoczonych, w skutek najwyższej uchwały z dnia 27. Lutego 1850., za doradą Rady Ministrów wydają się następujące wyjaśnienia i bliższe teje ustawy dotyczące postanowienia:

Do §§. 7. i 8.

Tylko obywatele austriackiego Państwa przynależącymi gminy albo obywatelami gminy być mogą.

Do §. 28. Nr. 2.

Pod wyborowo-uprawnionymi miejscowymi dusz starownikami objętemi są osoby następujące:

- a) księża katolickich trzech obrządków, to jest: łacińsko-, grecko- i ormiańsko-katolickiego obrządku, w gminie parafialną jurysdykcję samoistnie wykonujący;
- b) pastorowie znajdujący się w gminnym okręgu ewangelickiej gminy konfesyi augsburskiej i helweckiej;
- c) księża kościoła greckiego nieuniackiego w gminie parafialną jurysdykcję samoistnie wykonujący;
- d) kaznodzieja (rabin) znajdujących się w gminnym okręgu żydowskiej wiary wyznawców.

Prawo do wyboru w gminie mają ci tylko oficerowie, którzy do stałego wojska (militia stabilis) należą i przynależącymi gminy są.

Pod osobami, które dostąpiły stopnia akademickiego, rozumia się doktorowie czterech fakultetów, którzy dostąpili swego stopnia akademickiego na tutejszo-krajowej wszechnicy. Zresztą osobom (ym wtedy tylko prawo do wyboru przysłuza, jeżeli przynależącymi gminy są.

Do wyborowo-uprawnionych publicznych nauczycieli należą przełożeni i nadnauczyciele znajdujących się w gminie szkół ludowych, tudzież ustanowieni zwyczajni nauczyciele i profesorowie średnich i wyższych publicznych zakładów naukowych w gminie.

Do §§. 44., 45. i 46.

W miejsce tych paragrafów wstępują postanowienia następujące:

W gminach, gdzie liczba wyborowo-uprawnionych członków gminy sta nie dosięga, wydział gminy składa się z ośmiu, albo gdyby utworzyło się trzy ciała wyborcze, z dziewięciu członków.

Wydział gminy składa się:

w gminach liczących 100 — 300	wyborowo-uprawnionych z 12
" " " 301 — 600	" " " 18
" " " 601 — 1000	" " " 24
a nad 1000	" " " 30 członków.

Temi to liczbami liczba członków przełożenstwa (§. 58.) objęta jest.

Liczba wybierac się mających zastępców do połowy liczby mężów wydziałowych ustanawia się. Jeżeli liczba zastępców przez liczbę ciał wyborczych nie jest podzielna, natenczas ma takowa na najbliższą, przez liczbę ciał wyborczych podzielna liczbę być powiększona.

§. 12.

Wybór posłów gmin wiejskich odbywać się ma przez wyborców wybranych.

Każda gmina okręgu wyborczego wybiera na każde pięćset mieszkańców jednego wyborcę. Jeżeli wypadłe z podziału liczby mieszkańców przez 500 pozostałości wynoszą dwieście pięćdziesiąt, lub więcej, uważane być mają za pięćset; jeżeli zaś mniej jak dwieście pięćdziesiąt wynoszą, nie będą uwzględniane.

Pomniejsze gminy, których liczba mieszkańców nie dochodzi pięciuset, wybierają jednego wyborcę.

§. 13.

Wyborcy każdej gminy wybrani będą przez pierwsze dwie trzecie części wszystkich członków gminnych, uklassyfikowanych wedle wysokości rocznej ich powinności w podatkach bezpośrednich, którym ustawa gminna z dnia 17. Marca 1849., nr. 170. Dziennika praw Państwa, przyznaje prawo wyboru.

Do rzędu tych policzone być mają jako wyborcy także i te osoby, którym §. 28. 2. powyższej ustawy, niemniej rozporządzenie ministerjalne z dnia 7. Marca 1850. r., nr. 116. Dziennika praw Państwa, przyznaje czynne prawo wyboru wedle osobistej ich kwalifikacji.

(Oдноśne postanowienia ustawy gminnej z r. 1849. przytoczone przy §. 11.)

§. 14.

Pełnoletni, do związku Państwa austriackiego należący posiadacze posiadłości tabularnej, nie znajdując się w związku gminy, od której należytość roczna w podatkach realnych cesarskich (z wyjątkiem dopłaty wojennej) nie wynosi najmniej sto złotych wal. austr., winien jako wyborca udział mieć w wyborze posła gmin wiejskich tego okręgu wyborczego, w którym posiadłość położona jest.

Z pomiędzy kilku współposiadaczy posiadłości takowej, ten tylko jako wyborca wystąpić może, którego oni ku temu upoważnią.

§. 15.

Każdy wyborca wykonywać może swe prawo wyborcze tylko w jednym okręgu wyborczym, i w zasadzie tylko osobiście.

Wyjątkowo mogą do wyboru uprawnieni z klasy wyborców wielkich posiadaczy gruntowych wykonywać swe prawo głosowania przez pełnomocnika; tenże musi w tejto klasie wyborców do wyboru być uprawnionym, i zastępywać może tylko jednego do wyboru uprawnionego.

Kto do wyboru uprawniony jest w klasie wielkich posiadaczy gruntowych, nie może wybierać w żadnym okręgu wyborczym obu innych klas wyborców; a kto do wyboru uprawnionym jest w okręgu wyborczym miast w §. 2. wyszczególnionych, nie może w żadnej gminie wiejskiej wybierać.

Uprawnieni do wyboru w klasie wielkich posiadaczy gruntowych, którzy w więcej jak w jednym obwodzie dobra posiadają, wykonywać mają swe prawo wyborcze w tym obwodzie, gdzie leży najwyżej opodatkowana posiadłość ich.

Jeżeli do wyboru uprawniony z klas wyborców miast i gmin wiejskich jest członkiem kilku gmin, tedy wykonywać może prawo wyborcze tylko w gminie zwyczajnego zamieszkania swego.

O zastępowaniu drugich przy wyborach ma ustawa gminna z r. 1849. postanowienia następujące:

§. 30.

Małoletni i wszystkie osoby, stojące pod opieką lub kuratelą, mogą czynne swoje prawo wyborcze wykonywać tylko przez swoich zastępców, żony przez mężów, wdowy, kobiety z mężami rozłączone i niezamężne przez pełnomocników.

§. 31.

Prócz tego dopuszczonem jest wykonanie czynnego prawa wyborczego przez pełnomocnika tylko wówczas: a) gdy członek gminy oddalił się z gminy w sprawie publicznej. (Ustęp b tego §fu mówi o głosowaniu w kilku gminach, więc nie da się zastosować do wyborów poselskich ze względu na powyższy §. 15. ord. wyb.)

§. 32.

Pełnomocnik może jednak zastępować tylko jednego mocodawcę, i musi się wykazać pełnomocnictwem we formie prawnej.

§. 16.

Na posła do Sejmu krajowego obieralnym jest każdy, kto

- a) jest obywatelem Państwa austriackiego;
- b) liczy lat trzydzieści wieku swego;
- c) znajduje się w pełnym używaniu praw cywilnych, i
- d) uprawniony jest do wyboru posłów na Sejm krajowy wedle postanowień poprzedzających §§. 8. aż do 14. w jednej z klas wyborców kraju, a to albo w klasie wielkich posiadaczy gruntowych, albo w klasie miast, albo w klasie gmin wiejskich. Te same warunki co do wybieralności dotyczą także posłów Izb handlowych i przemysłowych.

§. 17.

Od wykonywania prawa wyborczego i od obieralności wykluczonemi są:

- a) osoby, które zbrodni lub wykroczenia jakiego, lub przestępstwa, z chciwości zysku wynikłego, albo publiczną obyczajność naruszającego winnemi uznane, lub też od zaskarżenia o zbrodnię lub wykroczenie, albo przestępstwo z chciwości zysku wynikłe, li tylko dla niedostateczności dowodów uwolnionemi zostały;
- b) osoby, które z powodu jakiego czynu karygodnego, pod a) oznaczonego, pod śledztwo pociągnięte zostały, jak długo śledztwo to trwa, tudzież
- c) osoby, względem których majątku konkurs ogłoszono, lub postępowanie ugodne zaprowadzono, jak długo trwa rozprawa konkursowa, albo ugodna, a po ukończeniu rozprawy, jeżeli w tej mierze nie zostały uznane wolnemi od winy.

III. O rozpisaniu i przygotowaniu wyborów.

§. 18.

Wezwanie do przedsiębrania wyboru dzieje się w powszechności za pomocą rozporządzeń Namiestnika, w których oznaczonym być ma dzień, kiedy przedsiębranym być winien wybór posłów w miejscach wyborczych, niniejszą ustawą wyborczą wskazanych.

Dzień do wyboru w ten sposób ma być oznaczonym, izby wszelkie ku temu potrzebne przygotowania przed nadejściem onegoż mogły być ukończone.

§. 19.

Rozpisanie powszechnych wyborów na Sejm krajowy w ten sposób uczynionem być ma, iz najprzód posłowie gmin wiejskich, potem posłowie miast i Izb handlowych i

przemysłowych, a nakoniec posłowie z klasy wielkich posiadaczy gruntowych wybranymi, i wybory dla każdej z pierwszych dwu klas wyborców w całym kraju w tym samym dniu przedsiębrane będą.

§. 20.

Rozpisanie powszechnych wyborów obwieszczonem być ma przez gazety krajowe i plakaty we wszystkich gminach królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z wielkiem księstwem Krakowskiem.

Rozpisanie pojedynczych wyborów obwieszczonem być ma, co się tyczy klasy wyborców wielkich posiadłości gruntowych, przez gazety krajowe, co się tyczy klasy wyborców miast i gmin wiejskich, przez plakaty w gminach, okrąg wyborczy tworzących.

§. 21.

Wszyscy do wyboru uprawnieni, którzy wedle postanowień niniejszej ustawy wyborczej tworzą jedno ciało wyborcze, mają w osobną listę być wciągnięni.

Lista wyborców każdego ciała wyborczego powinna przez organ, który do sporządzenia onęje powołany jest, w ewidencji być utrzymywana, i dla przedsiębrania wyboru w dwóch exemplarzach spisana.

§. 22.

Listę wyborców dla ciała wyborczego wielkich posiadaczy gruntowych, tudzież spis osób, które wedle postanowienia §. 14. prawo mają w jednym okręgu wyborczym gmin wiejskich brać udział w wyborze posła do Sejmu krajowego jako wyborcy, ma Namiestnik wedle obwodów sporządzić i przez zamieszczenie do gazet krajowych obwieścić, z wyznaczeniem czternastodniowego terminu do reklamacyi, liczyć się mającego od dnia obwieszczenia.

Reklamacye, po upływie terminu wniesione, jako opóźnione odrzucić należy.

§. 23.

Czy reklamacye, dotyczące zapisania osób, do wyboru nie uprawnionych, lub opuszczenia mających prawo do wyboru, są uzasadnione lub nieuzasadnione, o tém Namiestnik stanowić będzie, któremu téż prawo przysłuży, z urzędu przedsiębrać sprostowania listy wyborców z klasy wielkich posiadaczy gruntowych aż do dnia wyboru.

§. 24.

Skoro lista wyborców ciała wyborczego wielkich posiadaczy gruntowych, i spis wyborców, wedle §. 14. powołanych, po następnem rozstrzygnięciu w przedmiocie reklamacyi wcześniej podanych, sprawdzone zostaną, winien będzie Namiestnik udzielić wyciągi z nich Naczelnikom obwodowym, względnie Naczelnikom powiatowym w miejscach wyborczych. Ci obowiązani są pojedynczym wyborcom, względnie powołanym wyborcom wystawić i doręczyć karty legitymacyjne które zawierać mają nazwisko i miejsce zamieszkania do wyboru uprawnionego, tudzież miejsce, dzień i godzinę aktu wyborczego.

Wyborcom z klasy wielkich posiadaczy gruntowych, w kraju zamieszkałym, mają karty legitymacyjne być przesłane; zaś wyborcy, zagranicą mieszkający, wezwani będą przez gazety krajowe do odebrania kart legitymacyjnych.

§. 25.

Lista wyborców w każdym z miast, w §. 2. wymienionych, sporządzoną być winna przez przełożonego gminy, z ściśłym przestrzeganiem postanowień §§. 11. i 17., podpisaną przez Naczelnika władzy politycznej, której miasto podlega, przy potwierdzeniu należytego sporządzenia.

§. 26.

Władza polityczna, wedle powyższego paragrafu do potwierdzenia należytego sporządzenia list wyborców w miastach powołana, winna będzie wyborcom wpisanym wystawić i doręczyć karty legitymacyjne, które zawierać mają nazwisko i miejsce zamieszkania do wyboru uprawnionego, tudzież miejsce, dzień i godzinę aktu wyborczego.

§. 27.

Celem wyboru posłów gmin wiejskich ustanowić winna władza polityczna powiatowa na każdą gminę, w jej okręgu się znajdującą (z jedywym wyjątkiem miast w §. 2. wyszczególnionych), wedle stanu ludności miejscowej, wypadłego z ostatniego obliczenia, stosownie do przepisu §. 12., ilość wyborców, w każdej gminie wybrać się mających, i podać do wiadomości przełożonego gminy z tém zleceniem, ażeby zrobił i przedłożył spis członków gminnych, uprawnionych wedle postanowień §§. 13. i 17. do wyboru wyborców.

§. 28.

Przełożony politycznej władzy powiatowej winien po nadejściu spisu członków gminy, uprawnionych do wyboru wyborców, oznaczyć dzień, godzinę i miejsce do przedsiębrania wyboru tego, delegować komisarza, któryby wyborem kierował, i oznajmić o tych zarządzeniach wcześniej przełożonego gminy z tém zleceniem, aby do przedsięwzięcia wyboru wezwał członków gminy, do wyboru uprawnionych.

§. 29.

Komisarz wyborczy winien będzie spis członków gminy, prawo głosowania mających, zbadać, należyte onego sporządzenie, niemniej uskutecznić wezwanie wyborców potwierdzić, i spis do wyboru uprawnionych wraz z przygotowaną listą głosowania przełożonemu gminy wręczyć, który wspólnie z komisarzem wyborczym komisję wyborczą stanowi.

§. 30.

Wybór wyborców odbywać się ma w dniu wyznaczonym, o godzinie ustanowionej i w miejscu zgromadzenia wskazanem, bez względu na liczbę wyborców obecnych, przy czem postanowienia następujących §§. 37., 38., 39., tudzież 41. aż do 45. łącznie, w analogiczne wejść mają zastosowanie.

Każdy wyborca wymieni tyle nazwisk, ile wyborców ma być wybranych.

Do ważności wyboru wyborców potrzebna jest bezwzględna większość głosów.

Jeżeli takowa w pierwszym głosowaniu nie będzie osiągnięta, należy dalej postępować wedle postanowień §§. 46., 47. i 48.

§. 31.

Naczelnik politycznego powiatu sprawdzić ma w każdej gminie legalność wyboru wyborców, i jeżeli nie okazuje się potrzeba nowego wyboru, który natychmiast przy wyszczególnieniu powodów zarządzonym być ma, wpisać wybranych do listy wyborców całego politycznego powiatu, w dwóch exemplarzach sporządzić się mającej.

§. 32.

Gdy po odbytych wyborach wyborców we wszystkich gminach wiejskich powiatu lista wyborców uzupełnioną została, Naczelnik powiatowy polityczny wystawić i doręczyć ma wyborcom karty legitymacyjne, zawierające bieżący numer listy powiatowej, wyborców nazwisko i miejsce zamieszkania wyborcy, tudzież miejsce, dzień i godzinę wyboru posła na Sejm krajowy.

Listy wyborców tych powiatów, których miejsce urzędowe nie jest oraz miejscem wyboru, przesłane być mają wraz z aktami dotyczącymi wyboru wyborców Naczelnikowi politycznego urzędu powiatowego w siedzisku miejsca wyborczego, przeznaczonego dla okręgu wyborczego, od którego téż celem wypełnienia kart legitymacyjnych zasięgnięte być mają dalsze informacye co do miejsca, dnia i godziny czynności wyborczej.

§. 33.

Naczelnik politycznego urzędu powiatowego w siedzisku miejsca wyborczego, przeznaczonego dla okręgu wyborczego, powinien listy wybranych i wedle §. 14. powołanych wyborców wszystkich powiatów politycznych w jeden okrąg wyborczy zespolonych, zestawić w jedną główną listę wyborców okręgu wyborczego, i w dwóch exemplarzach przygotować da aktu wyborczego.

IV. O wyborze posłów na Sejm krajowy.

§. 34.

Kierunek aktu wyborczego, w każdym ciele wyborczém przedsiębrać się mającego w obecności komisarza cesarskiego, poruczonym będzie komisji wyborczej, z ciała wyborczego utworzonéj, a składać się mającej:

1. w każdym ciele wyborczém wielkich posiadaczy gruntowych, z trzech członków przez uprawnionych do wyboru, a dwóch przez naczelnika obwodowego mianowanych;
2. w każdym ciele wyborczém miast w §. 2. wyszczególnionych, z burmistrza lub ustanowionego przezeń zastępcy, i dwóch członków Reprezentacyi gminnéj miejsca wyborczego, tudzież z czterech członków przez komisarza wyborczego mianowanych;
3. w każdym ciele wyborczém gmin wiejskich, z trzech członków ciała wyborczego przez komisarza wyborczego, a czterech przez wybranników mianowanych.

§. 35.

Karty legitymacyjne, wydane wyborcom, a względnie wyborcom wybranym lub powołanym, upoważniają ich do wstępu do przeznaczonéj lokalności wyborczej, i służą im mają oraz za wezwanie, iż winni będą bez dalszego zawezwania stawić się do wyboru w dniu tamże wymienionym, i o godzinie oznaczonéj.

§. 36.

W dniu wyboru, o godzinie oznaczonéj i w miejscu ku temu wskazaném, rozpocznie się czynność wyborcza bez względu na ilość zgromadzonych wyborców ukonstytuowaniem komisji wyborczej, która z grona swego mianuje Prezydującego, i odbiera listy wyborców wraz z przygotowanymi spisami głosowania.

§. 37.

Prezydujący komisji wyborczej przywiéść ma zgromadzonym wyborcom na pamięć treść §§. 16. i 17. ustawy wyborczej o kwalifikacyach do obieralności wymaganych, objaśnić im sposób postępowania przy głosowaniu i liczenia głosów, i wezwać ich, ażeby głosy swoje wedle własnego przeświadczenia bez wszelkich samolubnych względów ubocznych oddawali, jak to wedle najlepszej swéj wiedzy i sumienia dla powszechnego dobra za najzbawienniejsze uważają.

§. 38.

Jeżeli kto przed rozpoczęciem głosowania przeciw uprawnieniu wyborczemu osoby jakiej, w liście wyborczej wymienionéj, zarzuty robi i twierdzi, iż ta od czasu sporzą-

dzenia list wyborców postradała własność jaką, do wykonania prawa wyborczego wymagana, komisya wyborcza rzecz tę natychmiast i bez przypuszczenia rekursu rozstrzygać ma.

§. 39.

Głosowanie samo rozpoczyna się od tego, iż członkowie komisji wyborczej, o ile są do wyboru uprawnieni, głosy swe oddają.

Następnie przez jednego z członków komisji wyborczej wywoływani będą wyborcy do oddania głosów w tym porządku, w jakim imiona ich w liście wyborców są zapisane.

Do wyboru uprawnieni, którzy na zgromadzenie wyborcze przyjdą po wywoływaniu imion ich, oddawać mają głosy swe dopiero po odczytaniu całej listy wyborców, i zgłosić się w tym celu do komisji wyborczej.

§. 40.

Każdy do głosowania wywołany wyborca wymienić ma przy oddaniu swéj karty legitymacyjnéj z dokładném oznaczeniem tę osobę, którą sobie życzy mieć posłem na Sejmie krajowym.

Jeżeli na jedno ciało wyborcze przypada dwóch lub więcej posłów, wówczas każdy wyborca wymienić winien tyle nazwisk, ile posłów ma być wybranych.

§. 41.

Jeżliby się przy głosowaniu okazały wątpliwości względem tożsamości wyborcy, komisya wyborcza rzecz tę natychmiast rozstrzyga bez przypuszczenia rekursu.

§. 42.

Każde głosowanie wciągnioném będzie w przygotowane rubryki podwójnego spisu głosów obok nazwiska wyborcy.

Zaciąganiem głosów do jednego spisu zajmuje się pisarz, który przydzielonym być ma komisji wyborczej przez komisarza wyborczego, a jednocześnie do drugiego spisu, stanowiącego jako lista wtóra kontrolę zaciągania, jeden z członków komisji wyborczej.

§. 43.

Głosy pod warunkami lub z dołączeniem poleceń dawane komu, co ma być wybranym, nie są ważne.

O ważności lub nieważności głosów pojedynczych stanowić ma natychmiast komisya wyborcza, nie przypuszczając rekursu.

§. 44.

Wybór musi w powszechności w ciągu przeznaczoného na to dnia być ukończonym. Gdyby zaś zachodziły okoliczności, będące na przeszkodzie rozpoczęciu, postępowi lub ukończeniu wyboru, natenczas czynność wyborcza na dzień następny odłożoną lub przedłużoną być może przez komisję wyborczą, z przyzwoleniem komisarza wyborczego. O tém zawiadomieni być mają wyborcy w sposób, jaki w miejscu jest zwyczajny.

§. 45.

Gdy wszyscy obecni wyborcy głosy swe podadzą, Prezydujący komisji wyborczej głosowanie ogłosić ma za skończone, poczem podwójny spis głosowania przez komisję wyborczą i komisarza wyborczego podpisanym, i natychmiast skrutynowanie rozpoczętém będzie.

Rezultat ukończonego obliczenia głosów Prezydujący natychmiast komisji wyborczej ogłosić powinien.

§. 46.

Do ważności wyboru każdego posła na Sejm krajowy potrzebna jest bezwzględna większość głosów.

W wypadku równości głosów rozstrzyga w każdym razie los, który wyciągnąć ma Prezydujący komisji wyborczej.

§. 47.

Jeżeli przy głosowaniu na jednego lub drugiego wybrać się mającego posła nie wypadła taka większość głosów, wówczas przedsięwziętym będzie drugie skrutynium, a gdyby i przy tym potrzebna większość głosów do skutku nie przysłała, przystąpi się do ściślejszego wyboru.

§. 48.

Przy ściślejszym wyborze ograniczyć się mają wyborcy do tych tylko osób, które w drugim skrutynium po tych, które bezwzględna większość osiągnęły, względnie najwięcej głosów za sobą miały.

Liczba osób, pod ściślejszy wybór poddać się mających, będzie zawsze dwa razy tak wielka, jak liczba posłów, wybrać się jeszcze mających.

Głos przypadający w trzecim skrutynium na osobę nie wprowadzoną do wyboru ściślejszego, za nieważny ma być uważany.

§. 49.

Gdy potrzebna ilość posłów należycie wybraną została, protokół czynności wyborczej będzie zamknięty, przez członków komisji wyborczej i komisarza cesarskiego podpisany wspólnie, przy załączeniu spisów głosowania i list obliczenia głosów, a względem wyboru posłów gmin wiejskich także przy równoczesnym załączeniu aktów wyboru wyborców zapieczętowany, napisem treść wyrażającym opatrzony, i komisarzowi cesarskiemu dla przesłania go Namiestnikowi oddany.

§. 50.

Namiestnik po przejrzeniu nadesłanych mu aktów wyborczych każe wydać i doręczyć certyfikat wyboru każdemu wybranemu posłowi, przeciw któremu nie zachodzi żaden z powodów od obieralności wyłączających §. 17. unormowanych.

Certyfikat ten upoważnia posła wybranego do wstępu na Sejm krajowy i stanowi dopóty przypuszczenie ważności jego wyboru, dopóki nie będzie uznanym, że rzecz przeciwnie się ma.

§. 51.

Namiestnik przesłać ma wszelkie akta wyborcze Wydziałowi krajowemu, który je rozpoznać, i z tego relację zdać ma Sejmowi krajowemu, któremu przysłuży rozstrzygnięcie względem przypuszczenia wybranych do Sejmu (§. 30. statutu krajowego).

V. Postanowienie końcowe.

§. 52.

W ciągu trwania pierwszego peryodu Sejmu krajowego mogą wnioski do zmian w postanowieniach niniejszej ustawy wyborczej uchwalone być bezwzględną większością Sejmu krajowego, o ile tenże w ogólności zdolnym jest wedle §. 38. statutu krajowego do stanowienia uchwały.

Po upływie pierwszego sześcioletniego peryodu Sejmu krajowego, potrzeba do uchwały Sejmu krajowego na wnioski względem zmian ustawy wyborczej, obecności najmniej trzech czwartych części wszystkich członków, tudzież przyzwolenia najmniej dwóch trzecich części obecnych.

Dodatek

do statutu krajowego dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Xięstwem Krakowskiem.

I.

Rozdzielenie trzydziestu ośmiu członków, wysłać się mających przez Sejm krajowy do Izby posłów Rady Państwa na pojedyncze okręgi, miasta i korporacje, ustanawia się w sposób następujący:

Sejm krajowy wybrać ma:

1. z uprawnionych wedle §. 3. a) i b) statutu krajowego do głosowania wirylnego dziewięciu członków; i z czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadaczy gruntowych, razem trzynastu członków;
2. z czterech posłów głównego miasta Lwowa, jednego członka;
3. z trzech posłów Izby handlowych i przemysłowych, jednego członka;
4. z czterech posłów okręgów wyborczych, wymienionych w §. 2. pod a), h) ustawy wyborczej dla Sejmu krajowego, jednego członka;
5. z trzech posłów okręgów wyborczych, tamże pod i), k), l) wymienionych, jednego członka;
6. z czterech posłów okręgów wyborczych, tamże pod b), f), g), m) wymienionych, jednego członka;
7. z trzech posłów okręgów wyborczych, tamże pod c), n), o) wymienionych, jednego członka;
8. z dwóch posłów okręgów wyborczych, tamże pod d), e) wymienionych, jednego członka;
9. z siedmiu posłów okręgów wyborczych, wymienionych w §. 5. pod 1., 2., 19., 20., 21., 22., 23. ustawy wyborczej dla Sejmu krajowego, dwóch członków;
10. z czterech posłów okręgów wyborczych, wymienionych tamże pod 3., 4., 5., 6., jednego członka;
11. z czterech posłów okręgów wyborczych, tamże pod 7., 8., 9., 10. wymienionych, jednego członka;
12. z czterech posłów okręgów wyborczych, tamże pod 11., 12., 13., 14. wymienionych, jednego członka;
13. z czterech posłów okręgów wyborczych, tamże pod 15., 16., 17., 18. wymienionych, jednego członka;
14. z pięciu posłów okręgów wyborczych, tamże pod 24., 25., 26., 27., 56. wymienionych, jednego członka;
15. z pięciu posłów okręgów wyborczych, tamże pod 28., 29., 30., 31., 32. wymienionych, jednego członka;

16. z czterech posłów okręgów wyborczych, tamże pod 33., 34., 35., 36. wymienionych, jednego członka;
17. z czterech posłów okręgów wyborczych, tamże pod 37., 38., 39., 40. wymienionych, jednego członka;
18. z czterech posłów okręgów wyborczych, tamże pod 41., 42., 43., 44. wymienionych, jednego członka;
19. z czterech posłów okręgów wyborczych, tamże pod 45., 46., 47., 48. wymienionych, jednego członka;
20. z dziewięciu posłów okręgów wyborczych, tamże pod 49., 50., 51., 52., 53., 71., 72., 73., 74. wymienionych, dwóch członków;
21. z jedenastu posłów okręgów wyborczych, tamże pod 54., 57., 58., 59., 60., 61., 66., 67., 68., 69., 70. wymienionych, trzech członków;
22. z pięciu posłów okręgów wyborczych, tamże pod 55., 62., 63., 64., 65. wymienionych, jednego członka.

II.

Wnioski, dotyczące zmian powyższego rozdziału, należą do kompetencji Rady Państwa i traktowane być mają wedle postanowień §. 14. ustawy zasadniczej o Reprezentacji Państwa.

VIII. Prawo z 3. Października 1861. r., o nietykalności i nieodpowiedzialności członków Rady Państwa i Sejmów krajowych.

(Dz. u. rz. Nr. 98. z roku 1861.)

Za zgodą obu Izb Mojej Rady Państwa jestem spowodowany rozporządzić jak następuje:

§. 1.

Członkowie Rady Państwa i Sejmów krajowych nie mogą być nigdy pociągani do odpowiedzialności z powodu głosowania dopełnionego w wykonaniu powołania swego, zaś z powodu oświadczeń uczynionych z ich powołania mogą być pociągani do odpowiedzialności tylko przez Izbę, do której należą.

§. 2.

Żaden członek Rady Państwa lub Sejmów krajowych nie może być w czasie zgromadzenia bez zezwolenia Izby dla czynu karygodnego więzionym lub sądownie poszukiwanym, — wyjąwszy w razie schwywania na gorącym uczynku.

Nawet w razie schwywania na gorącym uczynku ma Sąd zawiadomić natychmiast Przewodniczącego w Izbie o dokonaniem uwięzienia.

Jeżeli Izba tego żąda, musi być uwięzienie zniesionem, albo poszukiwanie sądowe na cały czas zgromadzenia odroczone.

Toż samo prawo przyszuza Izbie względem uwięzienia lub śledztwa zarządzonego przeciw członkowi Izby w czasie, kiedy zgromadzenia nie było.

Kierownik Mojego Ministerstwa sprawiedliwości otrzymał polecenie prawo to wprowadzić.

We Wiedniu dnia 3. Października 1861.

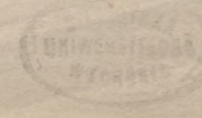
Franciszek Józef m. p.

Arcyksiążę Rajner m. p.

Lasser m. p.

Za najwyższym rozkazem:
Baron Ransonnet m. p.

263116 / 5
10

Spis rzeczy.

	Strona
I. Manifest cesarski z dnia 20. Października 1860.	1
II. Dyplom cesarski z dnia 28. Października 1860.	2
III. Patent cesarski z dnia 26. Lutego 1861. ogłaszający ustawę o Reprezen- tacyi Państwa i statut krajowy	4
IV. Ustawa zasadnicza o Reprezentacyi Państwa	7
V. Manifest cesarski z dnia 20 Września 1865	11
VI. Patent cesarski z dnia 20. Września 1865.	13
VII. Statut krajowy i krajowa ordynacya wyborcza	14
VIII. Prawo z dnia 3. Października 1861. o nietykalności i nieodpowiedzial- ności członków Rady Państwa i członków Sejmów krajowych	35

Wydawnictwo Uniwersyteckiego Zakładu Drukarskiego w Poznaniu

Wydawnictwo Uniwersyteckiego Zakładu Drukarskiego w Poznaniu

Wydawnictwo Uniwersyteckiego Zakładu Drukarskiego w Poznaniu